

TE MUK'UL STSOBLE YU' UN TA LUMALTIK OXCHUJK', TA SK'INAL CHIAPAS, JICH BIT'IL YALBEY SK'OPLAL LEJ TA CHEBAL MANTALIL YU'UN TA LUMALTIK MEJIKO, JA NIX JICH TE BITIL TSIBUBIL LE TA CHABAMBIL KOPETIK 169 YU'UN OIT. (ORGANIZACIÓN INTERNACIONAL DEL TRABAJO SOBRE PUEBLOS INDIGENAS). TA ARTIKULO 7 YU'UN TE MUKUL MANTALIL TA LUMALTIK CHIAPAS, JICH NIX BITIL TE DECRETO 135 TE CHABAMBIL YU'UN TE DIPUTADOETIK TA CHIAPAS.

YA YIK'

Taj spasil ants winiketik ta slumal Oxchujk' taj taj' tsael yaj túnel, ta stalel kuxinel mej tatik:

Mantalil

Sbabil: te sk'alelal, te banti ya yich pasel te muk'ul tsoblej.

Te k'alel te wet'esel te tu'neletik yu'un lumaltik ja ya yich pasel ta oxlajuneb yu'un yu il abril Ta yawilal 2019, yax k'ot ta pasel ta banti yolilal lumaltik.

Te ants winiketik ya xjach ta tsakel biil ta waxukeb hora yu'un sak'ubel k'inal, ay wakeb ochibal yu'un te tsoblej. Te muk'ul tsoblej jich ya yich pasel in to:

1. Skasesel sbiil jujun parajeetik sok jujun barrioetik
2. X-Jachebal spasel te muk'ul tsoblej
3. Yak'el ta ilel te macha ya yich tsael te yax och ta túnel
4. Stsael te peserente o peserenta ta banti slajun tulul.
5. Stsael te mach'a ya x-och ta sint'iko
6. Stsael te mach'a yax och ta rejit'oretik
7. ta slajibal ya yich jatsesbeyel sjunal te mach'atik yaj xjilik ta túnel

xchebal: ya yich leel te bin biil yax jil te koplal tu'neletik

te muk'ul tsoblej laj tuch sk'abik ta wenta yu'un bit'il jil biil te tu'neletik ta talel kuxinel lumaltik

yoxebal: te k'oplalul bin ya yich k'abel te mach'atik yax ochik ta túnel.

Te spasil te ants winiketik te mach'atik ay kret'encialik ta lumaltik oxchjk'

Chaneb.- Junetik ya skanot yu'un ya pas xnaka ta jtunel soc ya yich ta pasel te kapal soc winik ans.

- A. Ya me skan wasuklajuneb yawilal, ya me skan a naktib o mayuc banti ja tijoba'a ta banti kuxulak, te me ay a lokatbe'el soc mala ja'a wiktay ta kaxel te banti kuxulak ya me chikna ta stojol te tsoble.
- B. Te me spasil ja wakoba ta paraje, ya nax a te antsetike ay maba ya spasika'a, soc teme ay atejen ta banti kuxul ateja'a te bitil yawilal.
- C. Mame yetaluk ay a nop jun, a nax te me ya sna skoponel y tsibujel jun.
- D. Ya me skan xlamen a wotan te yich bitil jdudjel ta snopibal a wu'unik.
- E. Ya me skan nabil sba ta banti kuxul o ta sbario.

Ja nix yich, betik ma ba spa ya och ta cantidado o candidata ju'un tajilmal le chikan skoplal.

- A. Temej ay jtajinem ta machaj kaxemikix ta jtunel soc emen bin la spa te kalal a nakaja yich bitil snopibal ju'un te banti kuxulex, ya me ya yilixa'a te tsoblejetik.
- B. Ma mej skan ja winat, macha ya jtaba soc, ja wix o bankil, ja mej, tat, yajchix, skerem, o pajal soc ja chijchel ja to ta chanebal grado, ja nix yich ma me spa te me bekajen ta stojol winik ans te yiktajobey sbaik ja to chebal grado, soc a te machaj ja xuj yu'un ya xil ta mukul jtunel o ta sindicatura.
- C. Te mayuk ochem ta mukul jtunel y la yak ta ilel emen yatel ta stojol te paraje'etik, ja me ya yilixa'a te tsoblejetik.
- D. Mayuk a wichojoj chukel soc mayuk a wichojoj bayal jawil ta chukel.

E. Ma mej skan machaj ya yakj mantal ta snopibal yu'un soc machaj ay ta ministroil ta chulnaj yu'un jteklum.

Te pisilik te macha mala la yich ta nakanel ta jtunel ya me skan toj yak sbaik, yich ta alel, te machaj tajinik te jchayike ya me skan schu'unika'a te bitil la skan te ans winik.

Te ateletik te ya och ta atel jta ayuntamiento te ya yich ta pukel ta stojol te kusleyetik ta spasil te paraje'etik yich pajaluk ya xkaxika'a ta atel yu'un te mukul jtunel.

Job.- Nakanel te machaj ya stajinik winik ans

Te mukul tsoble la yalik yu'un te lajuneb te machaj ya stajinik, yich ini, jobe winiketik soc jobe antsetik, ta spasil ya nax me ya xil tul como mukul jtunel winik o mukul jtunel ans ta jteklum.

Te skuenta te sindico (propietario), sindico (suplente) soc te wakeb regidores (propietarios) soc te wakeb regidores (suplentes) ya me jichik tsakel a ta spasila a te 120 paraje'etik yu'un te lumaltik Oxchuc.

Te kalal ya yichik akel ilel te machajtik ya xtajinik ja'a te ta mukul tsoble ya me skan jun semana nejeltela'a, te mero tulan skopla ya me te jtuneletik tsacojik wusinel tat metik ya me skan ya a jdudjel jtuluk a te ta Chanlajuneb parajetik te ya xta smak jun atel, te yich bitil sindico propietarios o ya suplentes o ya regidores propietarios o ya te suplencias, yichel ta muk te ans winik. Yich yu'un ya me xakot ta ilel ta kalal yich pasel te tsoble, yich ta stojol te tsoble soc ta sit te ans winik ja me ya spata betik ya yalik, soc nix ja me skopoyik te mamaletik ta stojolik te tajimaletik, a nix yich te mukul tsoble ja me yilik te me ya pasta yu'un te skoplal te albil ta mukul tsoble.

Wakeb.- Skakalel te bin ora ya yich tsael te tuneletik.

Te tsael te jtuneletik ya me yich ta pasel te sabado Oxlajuneb yu'al abril sawilal 2019 ta yamakul te parque central ta jteklum Oxchuc.

Jukeb.- Bit'il ya yich'tsael te jtuneletik.

Te jtuneletik te nakatik, te tsoble ta komon y soc nix te jtuneletik ta estataletik, ya me yak ta nael stojol te pajal yakuk ochik yich bitil winik ans ta kalal ya pasta te mukul tsoble ta stunel jtuneletik;

Te mesa yu'un debate, soc nix te jtunelik nakatik, ya me tsibujik ikel, tikunbil ta stojol spasil te skulejetik, winik soc ans, jelawenik waxuklajuneb yawilal ta slumal Oxchuc, le val kuxul ta jteklum o ta parajetik te smako te lumaltik;

Yakel snael stojol ta xtuch bil kabal.

Ma me yetaluk aktayel ta juju tul te kalal ya ja toy te ja kabik te me ch'ikan ta ilel te ya bayal swinikul. Te me yu'un mabaj ch'ikan ta ilel ta lek te bayale soc te me ya skan ya yich ta aktayel, te mesa yu'un debate, ja me ya snopik y soc ch'apik biti ya yich ta aktayel te macha bayal, ya me skoltay sba soc te jtuneletik ta jujun parajetik, teme yu'un mero ya skan ya me sdujik machaj ya yaktayik ta jujun mesa soc ta jujun parajetik yu'un ya me snakanik ta jun te macha la skoltay.

Te me chikna te macha bayal swiniktak yu'un a na nix la me yu'un ja bayalikabi soc chikanme ilel te macha te chin tebike, te yich lek a loka'a o te me ya kas yich ta aktayel ta jujun tul, te mesa yu'un debate ya me ya yakik ta nael te machaj juyunabi chikan bin jtunel hay ta jtujel, ja nix yich, te machaj juyunabi a yil winik o ja ans ta presidenteil ya me yich alel ta stojol te mukul tsoble te ja'a yuju'one.

Lajixa'a te jdu jtunel, te mesa yu'un debate ya me xach bey skoplal te bin kot ta pasel a nix me yich ya me pasik ta firmar ta jujutul te mesa yu'un debates, son ya me pasik ta firmar te jtuneletik te nakatik y sok nix te jtuneletik ta

paraje'etik te swolo te jteklum, te skoplal te la yich ta tsibujel yame soibel te junetik te banti la yichik ta nakanel te jayeb a kotik.

Te me ay ba a kot ta'a te snail jtu jtunel ta yilel nax ja'a ta skalel te mukul tsoble mayuk betik ya stak pas ja'a, ja nix yich ma spa ya skopo.

Ta sweta te mabaj chayot, ya me yich akel banti ya a ta tailer banti ya a wak ta ochexel ta jun ja'a biyil ta junuka'a ta swakebal ochibal, a nix jich ya me yich spasel jun yichotel aktayel te parajetik te bay ya yich ta nakanel te yaktajibal te credencial yu'un jdu jtunel.

Ya me yich ta aktayel jayeb yak ta jkoel te winik ans ja tsin te ya me yich akel ta stojol te mesa yu'un debates, como ja'a naojik stojol te ja me ya xach te mukul tsoble.

Kalal bayal ja kotixaja'a te parajetik ya me yich ta jachexel te mukul tsoble, te ateletik yu'un te snail jdu jtunel ya me pas ya xil ta mesa soc ta mesa yu'un debateetik, yamal me ay ma me pas skopo soc yakik ilel machaj skolta.

Jachixaja'a te a'ye ta tsoble ya me xkasik ta jakel ilel ta jujutul te machaj ya xtayinik winik ans.

Te mesa yu'un debate ya me yalbey te ya xkaxik ta sit yelaw winik ans yich ya snabey'sbaika'a yajixa'a te ilel ta spisilik ya me xkasik ta pasel te sdujel me macha yac ta tajimal winik o ans te macha ya xach te yich ta ilel te me ay swinik te xtuch skab ta stojol yich me ya yich ta pasel ta spisilik jayeb te tajimaletik ja to me temej chiknaj te macha juyu'une te jil ta Presidente yu'un jteklum. Ja nix yich ya me yich ta ilel te yantik xan (ans winik). jaik me te macha ya xochik jdunel como Sindico propietario soc a to ta slajib suplente yu'un swakebal regidoretik, ta yilel ta lek te mukul tsoblejetik jaik me te ya snakanik bin jtunel ya spasik soc te bitil ya xchikna te machaj xtuch skabik ta stojolik, yu'un ini ya me yich ta pasel ta Oxlajuneb yu'al Abril leta awil.

Ta spisilito ya ya me xach sunal banti ya spa ta firmar ta spisilik te mesa yu'un debates y soc te macha ya sdu te snail jdu jtunel jaik ni wan te consejeroetik o consejeraetik te talemik ta Consejo General.

Ta skalela'a te jdu jtunel ya pas xain lea a te macha ya jilik te jdu jtuneletik, ja nax yu'un mabaj ya pas skopo soc mabaj ya pas te ya yak ta ilel macha ya skoltay.

Waxkeb.- Skakalel te atel.

Te ayuntamiento ya skakalel oxeb yawil te ya xate, yich te jtunel te ya yich ta nakanel, ya me xala a to ta bulukchawinik yu'al diciembre ta sawilal 2021; yu'un me te mukul tsoble mala sutes yayejik chojik lokel te betik la yakik.

Baluneb.- Skakalel bin ora ya tsak snaktib.

Te jayeb nakajik ta jtunel ya me tsakik snaktibic ta yan kajalil ta patil ja'a te snail te jdu jtunel ya yich ta muk te jtuneletik ya nakayik

Lajuneb.- Swinikul te machatik ya chabanik bentik ma skoja'a

Ta xachibal ja to ta slajibal te jdu jtunel, ja'ik te chaneb comisionetik ya pas ya skom betik ma stuyun, sakel yu'un chabajil kopetik, yu'un yich ya tatik samalil te kop aye ta pajal.

CC. INTEGRANTES DE LA MESA DE DEBATES

FRANCISCO SANTIZ GOMEZ
PRESIDENTE PROPIETARIO DE LA MESA DE
DEBATES

MARIA GÓMEZ SANTIZ
PRESIDENTA SUPLENTE

FELICIANO SANTIZ GOMEZ
SECRETARIO PROPIETARIO DE LA MESA DE
DEBATES.

YOLANDA GÓMEZ SANTIZ
SECRETARIA SUPLENTE DE LA MESA DE
DEBATES.

TOMAS LÓPEZ MENDEZ
VOCAL DE LA MESA DE DEBATES.

PEDRO GÓMEZ MENDEZ
2º VOCAL

CECILIA MENDEZ RODRÍGUEZ
3º vocal

PATRICIA DEL ROSARIO LÓPEZ
4º VOCAL